

tujo strokovno literaturo, ter ob prevajanju mednarodnih strokovnih priročnikov in standardov (AIK, UDK, ISBD idr.) ter njihovim sistematskim uvajanjem v slovensko knjižničarstvo.

To temeljno delo za razvoj bibliotekarske stroke in sodobnega delovanja slovenskega knjižničarstva so opravili nekateri vodilni slovenski knjižničarski strokovnjaki, občasne strokovne delovne skupine oziroma posamezne specializirane knjižnice. Žal nekatere od načrtovanih akcij oziroma strokovnih nalog tudi niso uspeli, kot na primer slovenski dodatek povojnemu večjezičnemu bibliotekarskemu terminološkemu leksikonu FIAB. Vendar pa je uspela leta 1987 zasnovana akcija Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, Narodne in univerzitetne knjižnice, Oddelka za bibliotekarstvo Filozofske fakultete ter Terminološke komisije Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša

Znanstvenoraziskovalnega inštituta Slovenske akademije znanosti in umetnosti za pripravo slovenskega razlagalnega terminološkega slovarja bibliotekarstva in informacijske znanosti.

Obsežno, zahtevno, vztrajno in kvalitetno delo je rodilo rezultat, ki je zdaj pred nami. Z njim je tudi na Slovenskem bibliotekarska stroka dobila temeljno delo za svojo dokončno uveljavitev, za svoje domače in mednarodno razpoznavanje ter za bibliotekarsko strokovno in raziskovalno delovanje. Zato velja zahvala in čestitke vsem v terminološki komisiji sodelujočim in zlasti njenim sedanjim članom za opravljeno delo.

Dr. Branko Berčič

OB IZIDU BIBLIOTEKARSKEGA TERMINOLOŠKEGA SLOVARJA

PREDSTAVLJAMO

Soočamo se z nenehnim spreminjanjem živih jezikov ter posledično s spreminjanjem vsebin in pomenov posameznih izrazov. To je značilnost vseh živih jezikov, pač zato, ker so živi. In prav je tako. To pa vnaša negotovost v strokovno in znanstveno komunikacijo. Ne le negotovost, ampak tudi zmedo. Za vsako znanstveno disciplino in tudi prakso pomeni to temeljno oviro v njenem razvoju. Vsebinsko in pomensko normiranje izrazov je zato temelj razvoja vsake znanstvene discipline. Bibliotekarstvo, tisto klasično in tisto sodobno, ki se v teoriji in praksi prepleta ne le z informacijsko znanostjo, marveč tudi z drugimi znanostmi, zlasti s psihologijo, pedagogiko, sociologijo in komunikologijo, se na področju terminologije sooča z istimi prob-

lemi kot vse druge znanosti. Pragmatiki bi sicer z uveljavljanjem zgolj enega svetovnega jezika, na primer angleščine, hitro in poceni rešili problem. Toda cena za takšno »monokulturo« bi bila ne le izguba jezikovne pestrosti, ki jo v terminološko področje vnašajo drugi jeziki, ampak predvsem razvrednotenje drugih kultur, katerih osnovni izraz je jezik. Bila bi pa tudi v nasprotju z naravnimi jezikovnimi zakonitostmi. Kar pa je v nasprotju z naravnimi zakonitostmi, prej ali slej propade. Preostane torej edina možnost, da vsaka jezikovna skupnost ne glede na svojo velikost razvija svoj lasten strokovni in znanstveni izraz ter si s tem zagotavlja in ohranja svojo identiteto, hkrati pa prispeva svoj avtohtoni delež k bogastvu in raznolikosti znanstvene kulture. Slo-

venski bibliotekarski terminološki slovar je ključni dokument bibliotekarske znanosti na Slovenskem. Zagotavlja zanesljivo znanstveno in strokovno komunikacijo.

Popolnoma se strinjam z ugotovitvijo v Predgovoru slovarja, da v preteklosti »bibliotekarskim terminom ni bila namenjena sistematična skrb ali organiziran poskus njihove kodifikacije in normiranja«. Vse je slonelo na praksi in na avtoriteti posameznih priznanih bibliotekarjev. Njihova stališča pa niso bila usklajena. Ker bibliotekarstvo v Sloveniji ni imelo ne enojezičnega razlagalnega slovarja, ne večjezičnega prevajalnega slovarja, istočasno pa so bile vse glasnije zahteve po lastnem bibliotekarsko informacijskem raziskovalnem področju, je izdelava tak-

šnega slovarja postala predpogoj za sistematično znanstveno in raziskovalno delo. Seveda se da z objavami v tujem jeziku in tujih revijah, ki prinesejo tudi več točk, hitreje napredovati. Toda slovenske raziskovalce, tudi bibliotekarsko informacijske, plačujejo slovenski davkoplačevalci in so zato v prvi vrsti dolžni nekaj storiti za razvoj znanosti v Sloveniji. Pri tem še posebej mislim na uveljavljanje slovenskega strokovnega izrazja.

Bibliotekarska terminološka komisija, ustanovljena leta 1987, se je projekta lotila temeljito in sistematično. Ker so podatki o delu te komisije predstavljeni v Predgovoru slovarja in še izčrpnije na spletni strani komisije, jih ne bom ponovno navajal. Vseeno pa ne morem mimo več kot dvajset let vztrajnega in neprekinjenega dela terminološke komisije. Poudariti želim zlasti natančno in dolgoletno evidentiranje preteklih in sedanjih strokovnih izrazov v bibliotekarskih besedilih, pomensko analizo posameznega termina, ugotavljanje pomenskih povezav ter sinonimnih ali antonimnih odnosov med termini. Računalniška zbirka je že pred pojavom spletnih besedilnih korpusov slovenskega jezika vsebovala 10.300 ekscerptov iz 291 slovenskih strokovnih bibliotekarskih besedil, ki so bila objavljena v letih od 1940 do 1999, vsega skupaj 6.566 strani. Do zaključne redakcije slovarja konec leta 2009, ko je bil slovar predan tiskarju, je prečiščeno gradivo vsebovalo 6.522 iztočnic.

Ustrezna in projektu prilagojena programska oprema na osebnem računalniku omogoča poleg drugih operacij tudi pripravo publikacije v namiznem založništvu in prenos ter uporabo slovarja v spletnem okolju.

Cilj terminološke komisije je bil sestava in izdaja tiskanih in spletnih terminoloških slovarjev bibliotekarske in informacijske stroke: enojezičnega razlagalnega terminološkega slovarja in večjezičnega prevajalnega slovarja. Vzoredni izdaji *prevajalnega Angleško-slovenskega slovarja bibliotekarske terminologije* sta izšli pri Narodni in univerzitetni knjižnici že leta 2002, danes pa imamo pred seboj prvi slovenski *razlagalni Bibliotekarski terminološki slovar* v knjižni obliki. Vzoredna spletna izdaja, katere delovno gradivo je javno dostopno na spletišču revije Knjižnica že dve leti, bo sledila v nekaj mesecih.

Bibliotekarski terminološki slovar je oblikovan v skladu z načeli leksikografske stroke. To pomeni, da temelji na evidentiranih izpisih bibliotekarskih izrazov iz obsežnega izbranega strokovnega besedišča ter z njihovo primerjavo s tujejezičnimi strokovnimi slovarji. Multidisciplinarna zastopnost sodelavcev terminološke komisije je zagotavljala kar se da širok spekter znanj s področij bibliotekarstva in informacijske znanosti ter nekaterih stičnih strok, prav tako pa tudi s področja jezikoslovja in slovaropisja. Komisija se je v

nekaterih primerih posvetovala tudi s strokovnjaki z drugih področij ali sodelovala z drugimi slovaropisnimi skupinami (npr. *Islovar* za področje informatike).

Ob vidnem in otipljivem rezultatu več kot dvajsetletnega dela terminološke komisije, ki se je na 586 sejah zunaj delovnega časa dosledno bližala leta 1987 zastavljene-mu cilju, se kar samo od sebe zastavlja vprašanje: kako je mogoče, da je rezultat projekta NUK II, ki se je tudi začel 1986. leta, danes le še parkirišče. Nekdo mora biti pri stvari s srcem in dušo. Terminološka komisija je takšnega človeka imela, NUK II ga ni imel in ga še nima.

Bibliotekarski terminološki slovar sedaj kar kliče po nadgradnji, po tezaevru. Morda je čas, da svoje znanje in dobro voljo združijo inštitucije, ki so zadolžene za razvoj bibliotekarstva in informacijske znanosti v Sloveniji: Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, NUK, UKM, IZUM. Tezaver za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti bi bil pomemben dejavnik njihovega povezovanja v dobro vseh knjižničarjev, uporabnikov knjižnic ter raziskovalcev v bibliotekarski in informacijski znanosti na Slovenskem.

Dr. Jože Urbanija